

**ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΘΕΜΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η απάντηση στις προκλήσεις των τεχνολογιών της επικοινωνίας

(1) Παραφράζοντας το απόφθεγμα του Μενάνδρου «έστι δίκης οφθαλμός, ος τα πάνθ' ορά», θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχει πλέον το μάτι της τεχνολογίας που παρακολουθεί τα πάντα, ενώ για πρώτη φορά στα χρονικά της ανθρωπότητας η τεχνολογία κάνει δυνατή τη μαζική παρακολούθηση. Είναι αυτή μια νέα απειλή για την ανθρωπότητα και τη δημοκρατία και ποιοι μηχανισμοί μπορούν να περιορίσουν τις συνέπειες;

(2) «Οι μηχανικοί της πληροφορικής δεν γράφουν απλά κώδικα, αλλά γράφουν τη ζωή μας» επανέλαβε στο Athens Democracy Forum ο Γιουβάλ Νόα Χαράρι, σύγχρονος φιλόσοφος, αναδεικνύοντας το τεράστιο ζήτημα που εντοπίζεται στην ταχύτητα με την οποία τρέχει η τεχνολογία και στην αδυναμία της φιλοσοφίας, έτσι όπως αποτυπώνεται στην ηθική και στους κανόνες δεοντολογίας, να συμβαδίσει.

(3) Μία από τις σημαντικότερες απειλές που εντοπίζονται είναι η μετατροπή των βιολογικών δεδομένων σε ψηφιακά δεδομένα, η οποία αποτελεί τον καταλύτη όλων των εξελίξεων σε μια σειρά τομέων. Μια μηχανή που σε καταλαβαίνει καλύτερα από ό,τι εσύ τον εαυτό σου είναι ένα δυνητικά αχτύπητο εργαλείο εναντίον της δημοκρατίας στα χέρια ενός ολοκληρωτικού καθεστώτος, αλλά και ταυτόχρονα ένα δυνατό όπλο στα χέρια της επιστήμης που θέλει να προστατεύσει τη δημόσια υγεία.

(4) Ποια επομένως είναι η λύση; Είναι φανερό ότι δεν έχουμε την πολυτέλεια του χρόνου που είχαν οι προηγούμενες γενιές. Θα αναγκαστούμε να κάνουμε και να μάθουμε περισσότερο στη διάρκεια της ζωής μας από τους γονείς και τους παππούδες μας. Επίσης, γίνεται αντιληπτό ότι η ίδια η τεχνολογία δεν έχει όλες τις λύσεις, αλλά ούτε και μπορεί να δώσει μόνη της τις λύσεις για μια σειρά θεμάτων που σχετίζονται με την ηθική, τη φιλοσοφία και την εκπαίδευση. Οι δε ρυθμιστικές προσπάθειες μπορούν να φέρουν κάποια πρόσκαιρα αποτελέσματα, αλλά δεν μπορούν να προσφέρουν οριστικές λύσεις, γιατί όσο θα επικαιροποιούνται, τόσο οι προγνωστικοί αλγόριθμοι θα βελτιστοποιούνται και θα κάνουν εφιαλτική τη δύναμη του αυτοματοποιημένου και αόρατου συστήματος.

(5) Απαιτείται, λοιπόν, μια ολιστική προσέγγιση που να συνδέει την ηθική με την τεχνολογία, την εκπαίδευση με την πληροφορική και να έρχεται από τα κάτω. Μια κοινωνιοτεχνολογική ανάλυση που να δανείζεται στοιχεία από τις επιστήμες του μέλλοντος (future studies) είναι απαραίτητη. Κι αυτό γιατί, όπως λένε οι επιστήμονες του χώρου, ένα καλύτερο μέλλον θα έρθει, αν αλλάξει η αλληλουχία των σύγχρονων τάσεων που το υποθηκεύουν.

(6) Δεν υπάρχουν ούτε σίγουρες, ούτε εύκολες λύσεις. Όσο, όμως, περισσότερο μένουμε συνδεδεμένοι μεταξύ μας σε δυναμικές οντότητες και όσο πιο πολύ επενδύουμε στο δημοκρατικό σύστημα, τόσο περισσότερες πιθανότητες έχουμε να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις του μέλλοντος.

(Ιωάννα Κωσταρέλλα, Εφημερίδα, ΤΟ ΒΗΜΑ, 29/11/2020. Διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Επίκαιροι αμίλητοι

Την ώρα που αεροκοπανάνε οι άρχοντες
περί δημοκρατικής τάξης,
ανάμεσά μας οι αμίλητοι ζούνε.

Κι όσο σαν δούλοι εμείς μένουμε σιωπηλοί,
οι ηγεμόνες δυναμώνουν,
ξεσκίζουν, βιάζουν, ληστεύουν,
των ανυπόταχτων τα μούτρα τσαλακώνουν.

Ετούτων των αμίλητων το πετσί,
περίεργα θα 'λεγες είναι φτιαγμένο.
Μας φτύνουνε καταπρόσωπο κι αυτοί σκουπίζουνε σιωπηλά
το πρόσωπο το φτυσμένο.

Να αγριέψουνε δεν το λέει η ψυχούλα τους,
και πού το παράπονό τους να πούνε;
Απ' του μισθού τα ψίχουλα, πώς να αποχωριστούνε;
Μισή ώρα, κι αν, βαστάει το κόχλασμά τους,
μετά αρχινάνε το τρεμούλιασμά τους.

Ει! Ξυπνήστε κοιμισμένοι!
Από την κορυφή ως τα νύχια ξεσκεπάστε τους,
άλλο δε μας μένει.

(Βλαντιμίρ Μαγιακόφσκι)

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά, σε 70-80 λέξεις, τους προτεινόμενους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το Κείμενο 1, τις ακόλουθες προτάσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος». Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

- α.** Η συγγραφέας δεν αλλοιώνει το απόφθεγμα του Μενάνδρου.
- β.** Η φιλοσοφία συμπορεύεται επιτυχώς με την εξέλιξη της τεχνολογίας.
- γ.** Οι προγενέστερες γενεές πλεονεκτούσαν σχετικά με τον χρόνο, σε σύγκριση με τις σύγχρονες.
- δ.** Οι ρυθμιστικές προσπάθειες δύνανται να αποφέρουν μόνιμα αποτελέσματα.
- ε.** Υφίστανται βέβαιες λύσεις.

Μονάδες 10

B2.α. Ποια η δομική και επικοινωνιακή λειτουργία του ερωτηματικού στην πρώτη παράγραφο του κειμένου; (Μονάδες 7)

β. Με ποιον τρόπο η συγγραφέας προσπαθεί να πείσει τους δέκτες της στην πέμπτη παράγραφο και γιατί επέλεξε τον συγκεκριμένο τρόπο; (Μονάδες 8)

Μονάδες 15

B3. Πρόθεση της συντάκτριας του Κειμένου 1, στην 3η παράγραφο είναι να ευαισθητοποιήσει τους/τις αναγνώστες/αναγνώστριες. Να αναφέρετε 3 διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει τον στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6), και να εξηγήσετε τη λειτουργία της καθεμιάς από αυτές στο κείμενο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Να αναλύσετε, αξιοποιώντας 3 κειμενικούς δείκτες, πώς συμπεριφέρονται οι «αμίλητοι» στο κείμενο 2. Επίσης, συμφωνείτε με το περιεχόμενο της τελευταίας στροφής; Να απαντήσετε σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Σε ένα συνέδριο που διοργανώνεται από το Πανελλήνιο Ινστιτούτο Πληροφορικής, να αναφέρεις, σε 350-400 λέξεις, για ποιους λόγους η τεχνολογία χρησιμοποιείται με αρνητικό τρόπο από τα πολιτεύματα που είναι δικτατορικά. Στη συνέχεια, να αναλύσετε ποια αποτελέσματα είναι δυνατόν να προκύψουν, αν η τεχνολογία χρησιμοποιείται με υγιή τρόπο.

Μονάδες 30

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΑΒΡΙΛΗΣ